

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 80 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 31. julija 1891.

Z Dolenjskega, 28. julija 1891.

Zadnjič smo rekli, da evropski zapad vpliva na nas Slovence neprijetno v verskem oziru. Od zapada pa nam prihaja tudi ena druga misel, o kateri tudi ne moremo trditi, da bi nam bila koristna in našim okoliščinam primerna. Slišati je namreč v novejšem času med duhovščino glas: Ločimo se od posvetne inteligencije, postavimo se na svoje noge!

Ni dvombe, da se tudi ta misel zaseva med nas od naših zapadnih sosedov. Čisto naravsko je namreč, ako se dohovščina na Laškem, Francoskem in semtertje tudi na Nemškem postavlja na svoje noge in se po svoje urejuje; zakaj intelgencija je ondud kaj duhovščini večinoma nasprotna, smelo bi se reči odločno sovražna.

Tacih razmer pa pri nas, hvala Bogu, do sedaj še ni, ter si jih tudi ne smemo želeči. Mislím, da tudi na nemškem Tirolskem, kjer so razmere zelo našim podobne, duhovščina ne misli ločiti se od posvetne inteligencije, temveč skuša z njo sporazumno delati. Še manj je pa take ločitve treba pri nas, ker bi bila toliko škodljivejša, kolikor smo mi v narodnem oziru na slabšem od Tirolcev. Vzemimo le naša društva. Združeni jih komaj vzdržujemo, in ni jedno se ne more ponašati, da ima obilico potrebne pomoči. Kako bi šele bilo, ako pojdemo podporniki na dvoje? Vzemimo nadalje naše javne zastope, kakor so državni in deželni zbor, občinski in drugi zastopi. Že zdaj neločeni skušamo, da je večkrat težava najti povsem sposobnih in pripravnih mož. Kako bi bilo pa potem, ko bo zametavala vsaka stranka vsacega, ki ni nje pristaš, mnogokrat morebiti samo zato, ker ga priporoča nasprotna stranka. Očitno je, da pri takem ravnanju narodne koristi ne morejo biti vsestransko dobro zastopane in da potem prepira in boja ne bo nikdar konec. Zakaj ne smemo pozabiti, če ena stranka danes zmaga in posili v ta ali oni zastop malo sposobne zastopnike, da je s tem že za vselej na konji. Zakaj zdaj je treba delati, in vse delovanje je dandanašnji očitno; kritika pa ima na razpolaganje javne shode, svobodni tisk in po občilih, ki jih imamo

dandanašnji, uspešno zvezo s celim svetom. Ako potem en tak zastop nima uspehov, zlasti, če se mu lahko očita nesposobnost, ali ne pride potem cela stranka ob svojo veljavo?

Kako vse drugače je, ako sta združeni duhovska in posvetna inteligencija. Ako n. pr. napravi posvetno razumništvo ta ali oni praznik ter se ga udeleži tudi duhovščina, ali če je kaka cerkvena slovesnost in se je udeleži s celim srcem tudi posvetno razumništvo, kako lepo je to, kako blagodejno vpliva to v narodnem in verskem oziru na priprosto ljudstvo! Sploh pa vemo duhovni, kakor neduhovni, da v družbi, v kateri se nahaja veljaven duhovnik, ni se bati, da bi se govorilo ali delalo kaj nespodobnega ali pohujšljivega. Torej že iz tega ozira ni dobro, če se duhovni ločijo od posvetnih shodov in društev. Zatorej ne ločitev, ampak združitve bodi naše geslo; saj ne delamo za se, ampak za narod, ter nam je skrbeti za njegove dušne kakor telesne potrebe, kar pa dosežemo najuspešneje, najizdatneje z združenimi močmi.

Ako se nam torej in sicer od dveh strani kliče: „le odločno, le odločno“, res, bedimo odločni, ampak ne v prepiru, ne v sovraštvu, temveč v ljubezni do naroda svojega. V tej ljubezni bomo potem tudi mi vsi zapadeni, in naše delovanje bo tem srečnejše, čim odločnejše bomo eden drugega podpirali. V to pomozí Bog!

Luka Svetec

Mari naj Slovenci pojdemo v opozicijo?

Politični položaj je jako zamotan, nikdo za gotovo ne ve, kako se bode razvzval. Vsak dan nam ga pokaže v drugačni luči. Danes zagledamo na političnem obzorji nemško-poljsko večino, jutri pa zopet izgine ta vznemirljiva prikazen. Za narodne zastopnike je tak položaj gotovo težaven, ter niti ne vedo, kdo bode jutri naš zaveznik, kdo pa naš nasprotnik. Vsako besedo, ki jo kdo izpregovori, mora dobro pretehtati, da ž ujo ne razdere kake zveze, ali da koga ne porine

vrsto nasprotnikov, ki bi utegnil nam biti drag zaveznik. Pri takih razmerah tudi poslanci v državnem zboru ne morejo govoriti z ono odločnostjo in jasnostjo, s katero se tako lahko pridobi popularnost pri občinstvu, s katero pa mnogokrat v politiki v enem trenutku več pokvariš, nego bodeš v več letih mogel popraviti. Zato pa ne moremo našim poslancem zameriti, da so letos v svojih govorih bolj krotki nego navadno, da se rajši bolj pečajo z narodno-gospodarskimi rečmi nego s čisto političnimi vprašanji, da marsikateri celo rajši molči, dasi se je baš od njega pričakovalo, da bode z največo odločnostjo se potegnil za narodne pravice.

Važno je vprašanje, kako naj se naši poslanci izmotajo iz sedanjih zmešnjav. Od neke strani vemo, da se bode precej svetovalo, kar pojdejo naj v opozicijo. Poslednja leta se je po nekih slovenskih glasilih večkrat v raznih varijacijah mogla brati trditev, da bi za Slovence ne mogla biti slabša liberalna vlada, nego je Taaffejeva. Ta trditev je pa kaj lahkomišelnost in le kaže, kako pozabljivi da smo mi Slovenci. Mari se ni pred dobrimi trinajstimi leti še na Kranjskem skoro izključljivo nemški uradovalo? Kdo se ne spominja, da so tedaj skoro v vseh zastopih pri nas imeli Nemci večino? Sedaj se pa že na Štajarskem razširja slovensko uradovanje, in tudi na Koroškem se že kažejo znamenja, da napočijo za slovensko rajo boljši časi.

Vemo, da bode rekli, to pa ni zasluga Taaffejeve vlade, temveč zato imamo zahvaliti le naš napredek. Mi ne tajimo, da smo zadnjih trinajst let tudi napredovali ali reči moramo, da bi napredek ne bil tolikšen, da je vladala ves čas nemškoliberalna stranka. Prav za prav je pa tudi velik del tega napredka le navidezen. Po naših mestih se je nemški in nemškutarski element zares malo umaknil s pozorišča, ali izginil pa še ni. Naj le pridejo za nemške liberalce ugodnejši časi, pa bomo videli, kako bode jelo glavo vzdigovati nemštvo po naših mestih. Omenimo naj le dveh prikazni v letošnjem letu. Po volitvi v gorenjskih in notranjskih mestih se je takoj slišalo, da je izvoljeni poslanec zmagal s pomočjo nemških glasov. To sicer ni bilo povsem resnično, ali to se pa ne da oporekati, da so pri tej volitvi tudi Nemci in nemškutarji oddali precej glasov. Po letošnji občinski volitvi v Ljubljani je tudi eden slovenski dnevnik očital nasprotnikom nemške glasove, drugi dnevnik pa tudi ni tajil, da so se nemški glasovi zares oddali. V tem slučaju tudi Nemci zmage niso odločili. Oba slučaja pa kaj jasno dokazujeta, da nemštvo v naših mestih še ni zamrlo, temveč je še faktor, s katerim bomo morali računati. Pisec teh vrst je pazno opazoval slovenski napredek poslednjih dvajset let. Marsikaj je opazil, kar mu ni ugajalo. Mej drugim mu je omeniti, da je 1877. l. pri deželnozborski volitvi v Kamniku nemški kandidat dobil jako veliko število glasov, koliko ravno, se pisec več ne spominja. Dve leti pozneje pa že skoro nobenega nemškutarja v Kamniku ni bilo, in pri državnozborski volitvi je dobil nemški kandidat še sedem glasov. Od

kod taka prememba? Morda je smrtna kosa kar nakrat pokosila naše nasprotnike? Kaj še, premenila se je bila vladna sistema in iz mnogih nemškutarjev postali so čez noč navdušeni Slovenci. V Idriji doživeli so tudi poslednje desetletje nekaj podobnega, pa tudi po drugih kranjskih mestih je nemštvo začelo hitro giniti. Za Nemci in nemškutarji gotovo ne žalujemo, ali nekaj drugega je, česar se bojimo. Naj pride nemško ministerstvo, pa boste videli, kako se bodo jeli Slovenci pretvarjati v Nemce. Za napredek, ki ga imamo zaznamovati v uradovanju, imamo se tudi mnogo vladi zahvaliti. Da ni izdala jezikovnih ukazov, potem pa še skrbela, da se izvršujejo, ne bili bi prišli tako daleč. Res je, da vlada v tem oziru zlasti po drugih slovenskih kronovinah ni storila vsega, kar bi bila morala.

Nemškega uradovanja pa ni bilo lahko odpraviti, kajti bilo je močno ukoreninjeno po dolgoletni rabi. Slovenskemu uradovanju se niso ustavljali le naši politični namestniki, temveč še bolj birokratje po pisarnah, ki so bili vajeni le nemškega uradovanja. Slovensko uradovanje do sedaj še ni ukoreninjeno. Ne malo uradnikov je še, kateri bi raje uradovali nemški nego slovenski. Zaradi tega bi pa nemški vladi ne bilo težavno odpraviti slovenskega uradovanja. Še posebnih ukazov bi ne bilo treba, saj bi se sedanje jezikovne naredbe tako kmalu pozabile, ko bi uradi vedeli, da viši krogi več ne odobravajo teh naredeb. Treba bode vsakako še nekaj let, da se slovensko uradovanje ukorenini. Zaradi tega je pa naše mnenje, da naj slovenski poslanci na Dunaji vse dobro premislijo in ne pojdejo v opozicijo, če za to ne bode skrajna potreba. Če Taaffeju odreko pomoč, utegnili bi ga prisiliti, da se bolj oklene Nemcev in začne vladati po njih volji, v kakem odločilnem trenutku bi ga tudi morda vrgli, in s tem bi pomagali nemškim liberalcem na krmilo. Taaffe ne bode namreč imel vedno take večine, kakeršno ima sedaj. Slovenski glasovi utegnejo še odločevati, ali tedaj bode treba skrajne previdnosti. Naši poslanci bodo morali gledati, da kaj dosežejo za naš narod, ali vendar ne bodo smeli preveč napenjati, da s tem ne pomorejo nemškim liberalcem v dosego njih namena. Naše narodne pridobitve sedaj še niso tako utrjene, da bi z mirno vestjo naši narodni zastopniki usodo našega naroda mogli zaupati nam nasprotni vladi. Zatorej ne prenaaglite se!

Govor državnega poslanca Kluna v državnem zboru dne 26. junija 1891.

III. Uravnavanje Save.

(Dalje.)

Pri vodnih zgradbah ni dobro varčevati. Največkrat ima od tega škodo ne le država, temveč tudi prebivalci, katerim bi se bila zemlja rešila, da se je uravnava o pravem času začela, katero pa sedaj izgube! Da